

AMOR PATRIÆ

*Lil ĠUŻÊ AQUILINA B. A.,
l-aħjar Habib Tiegħi.*

Tgħib siekta l-ħajja... fuq ix-xefaq jofroq
għaddej il-qluġ għajjen mid-dinja mwiegħra;
fejn riesaq ħiemed, fost in-nar u d-dmija,
bħal ruħ tibki żgħozitha? Firxa baħar
dwaru biss tingħi, xejn sabiħ ma jħajjru
la sliem, la għana ta' xbejbiet ferrieħa,
la qawwa ta' dirgħajn, l-anqas ta' fehma,
'ma sħiħ fi ħsiebu jgħib go wisa' dalmi

lil-hinn mill-ghaxxa u l-gmiel ta' l-aħdar niedi,
 l-hinn mit-tgħanniq tal-mewġ mal-blat u x-xtajta,
 jaħrab iż-żmien, id-dinja, kull ma fiha;
 fil-gholi s-sħab sewdieni jbiççer ruħu,
 jinżel jibki fi dmugh; il-Mewt qerrieda
 bil-ħars qalil—ge' fih ħaqrien u nkejja—
 tistenna l-hin: fil-bgħid, taħt triq is-sema
 għaddejja, bla rajj magħhom, qatgħa għasafar.

Sliem għalik, Art ta' gmiel, għamara mqaddsa,
 xefaq imdawwal ta' ħelsien u rebħa,
 art ta' fiersa u ġellieda qalbenija,
 nisel ta' saħħa w hena—s-sliem għalikom!
 ... Jien naf kemm wara biebek ġlied bil-qtajja'
 nissel taħwid, naqqas minn heġġet ruħek,
 xejjen il-ħolma sbejħa kemm ħanina
 ta' nies ferħana bl-aħjar snin ta' ħajjthom,
 ... Jien rajthom fuq l-iswar, għajnejhom jibru,
 sidirhom jilheg ma' kull nifs, tilfiqa
 minn fommhom ma toħroġx, anqas tnehida;
 marbutin biss mar-rieda ta' l-imħabba,
 bil-għatx tar-rebħa, qalbhom qalb qawwija,
 qamu w iġġieldu. Kif ix-xmara timla,
 tfawwar 'il-hinn u 'lhawn, hekk demmhom xtered...
 oh, dak id-demm, ħaraġ tal-fidwa tagħna,
 għajn safja żżernen, tnixxi sebħ u barka!...
 Għaddej il-qluġħ—il-Mewt turi t-triq tiegħu—
 bil-karba mnikkta ta' wlied morda mweġġgħa,
 mgħobbi taqdir erwieħ herġin mill-ħajja,
 xħin minn Sant'Jiermu sbejjah lehen jidwi,
 anġli ta' rebħ fis-sema geġwiġija,
 talb f'San Lawrenz, ħlewwa fil-qlub għatxiena
 is-serħ u l-kenna: reġaġħ dawl l-imħabba
 jixgħel fl-għajnejn, u jsawwab hena ħelu
 aktar mill-mirra safja u mill-għasel,
 ... fil-bgħod il-bgħod ix-Xemx qed tfigg sabiħa.

Ferrħet l-Ewropa: ħajr u sliem lil Alla!
 Kull trava tfahħar fik, Malta ħanina,
 l-ħila ta' wlied li għandhom mill-iljuni:
 stenniehom l-għadu fuq il-prexxa, mgħaġġeb
 bil-għadd hekk żgħir, bil-ħila hekk qawwija,

bla star ta' dieq f'haddejhom, u bla biża
 resqin ha jmutu f'isem Malta u Alla :
 iltiema sfaw l-ulied, u x-xbejba mnikka,
 f'ghajnejha, qalbha bl-hemm u l-biki w l-ghomma,
 ħarset u fittxet fuq l-iswar, miblugħa
 rātu minxur ma' l-art il-maħbub tagħha
 mgħarrar fid-dmija, fuq xuftejh tbissima
 u ħarstu ħiemda l'hinn lej' x-xefaq ħiemed...
 xhieda ta' mħabbiet akbar m'hemmx fil-ġrajja
 ta' Greċja w Ruma !... xejn ma swiet is-saħħa
 li għalbet f'Rodi d-dehen tal-kavaleri,
 u kitbet storja fuq l-imrammi mfarrka
 ta' swar qawwija, xejn ma swiet l-ghajnuna
 ta' Pluton u ta' Dite, t-tnejn xewqana
 stennew jum ir-rebħiet għall-mislem ħajjen,
 għax taħt il-fehma kollha ħila w qawwa
 ta' nisa w zghazagh sħaħ fl-imħabba tagħhom,
 inħbiet il-ghira w għab il-ghadu, miegħu
 waqa' s-sangakk minn nofs qamar imbewwes....

Fejn huma l-oqbra w fejn il-monumenti,
 tifikira xierqa ta' min ħaddem ħajtu
 għall-ogħna rebħa fil-ġrajja ta' ġensna ?
 Nersqu bir-rand, nersqu b'qalbna nadifa
 w inxerrdu dmugħna hemm fejn kulljum taħsel
 bid-dija tagħha ix-xemx, u s-siġar jgħiannu
 fis-siegħat ħelwa tar-rebbiegħa ħienja
 l-ghanjiet tar-rebħa, wirt qaddis għalina;
 hemm fejn id-demmm inxtered, illum tirtes
 u tgħaddi l-mara tħaddan tfajjel ekejken :
 omm twajba, tħobb 'l ibnek ? Għallmu s-sewwa,
 kattar fih l-hena ta' l-imħabba, u għidlu :
 "X'qatt tiswa ħajtek jekk il-gid ma tagħraf
 li s-Sema jibgħat u li tibgħat Artek ?"

Ĥajja mimlija bl-ghajb ma tistax thenni,
 fis-skiet ta l-oqbra u e-cypress jitniehed,
 il-ghadam rieqed fraqda ghazzienu w ħiemda.
 Ghadha sħiħa t-tifikira ġewwa Sparta
 meta t-Tlett Mija, flejl bla dawl u kwiekeb,
 ħarbtu l-egħdewwa; l-ghajta tagħhom għadha
 tidwi fil-versi li mas-snin dewwiema

ma jmutu qatt; oh! Musa sbejha, inti
 kebbes fir-ruħ il-ħsieb, fil-qalb l-imħabba
 lejn art twelidna; ġewwa l-kotba mqaddsa
 ħalli l-poeti tagħna ħsiebhom jgħannu
 bil-kelma xrara. X'jista jsebbaħ aktar
 ġżiritna l-ħelwa, mill-għanjiet hemdija
 li l-qlub irattbu? Ghanni, o poëta,
 l-għanja li toħroġ sfiq mad-demm ta' ħajtek,
 issellef mill-ħolqien tal-ward il-ħimura,
 tal-ward li jaf il-ġrajja kemm hi kbira,
 w israq il-leħħa f'dawl il-kwiekeb sbejha
 li jilmaw hienja fis-smewwiet t'Awwissu.
 Ghanni poëta: ismek jibka għal dejjem
 mahżuż fil-qalb ta' wliedna—ismek ħlejj!

semmagħna l-għanja kbira ta' min kattar
 man-naħiet kollha l-ġieħ u s-sebħ maltija
 u l-lum f'Art l-Hena ħajtu—ħajja mbierka—
 qed jgħaddi hieni. Jien fi ħsiebek nara
 bħal dija tielgħa minn qalbek għal ruħek,
 u f'dik id-dija, ġewwa ħabs imsakkar
 xwejjah qassis, ġwejjed, bla lewma ffommu...
 min hu, l-miskin? b'ittri tad-deheb jien nilmaħ:

Dun Gejt!... u Malta tħares lejħ ħanina
 b'ħars kbir ta' tjeiba u ta' mħabba għanja.
 Qalbu bħal kewkba tlebleb f'sema safi,
 weħidha turi t-triq, taqsam in-niket
 ta' min, biex jaqla' ħobżu, jgħum il-baħar;
 ilsienu jaqta', dawl it-tama sbejha
 ma tafx ir-rażan la ta' ġlied u kedda,
 fuq ħsiebu bħal qawsalla tidli Malta.
 Għalxejn, Dun Gejt, tifttex ħawnhekk il-ħegga,
 tgħarrex fi qlubna n-nar ta' l-egħmil tajjed;
 id-Din f'sidirna bired, fuq ħaddejna
 tħissima tiqgħel ta min marrad ruħu
 bil-ħama tax-xewqat! Ħawnhekk il-ħjiena
 toktor kulljum w aħna, imsejkna! għomja
 ingħodsu fl-ilma li mal-mewġ tal-ħajja
 jasal sa ħdejna mid-dlam sfiq t'Akronti...
 ħawn miet is-sliem u r-radd ta' ħajr u hena...
 in-nisa le ma jqattgħu xgħarhom, jixhru
 bħan-nisa ġewwa Troja: dik telfithom
 kienet telfa ta' ġieħ u nisġet storja

tad-demm u s-sebħ, għal dejjem żmienha jibka;
 Imma telfitna?... kif il-għażż hassarna...
 Arġa, Dun Gejt, arġa lejn qabrek sieket
 u demgħa la xxerridx: ħtija mhix tiegħek
 l-anqas ta' żmienek m'hi, hija biss tagħna.

Id-dinja tātna wisq; illum jew għada
 jidbiel il-ħars fuqani u ta' mħabba,
 idub il-bews, tintemm id-daħka rżina,
 jingħalqu ħbub għajnejna fraqda siekta...
 iżda jaħasra! fuq it-triq imwarrda,
 wirt xogħol ħabrieki ta' misserijietna,
 ħidma mirquma bl-id, bil-ħsieb imsaliha,
 le aktar ma jfewwaħ il-ward bellusi;
 f'idejna x-xitla dbielet, u werqitha
 ma' l-art sfāt mejta safra; fuq qabarna
 għalfejn l-irħam igib isimna w jgħożżu,
 jekk ta' ħajjitna rmejna s-sedq u s-sewwa?
 Hi din il-gżira fejn il-ġenna kienet,
 fejn kollox irodd ħajr u sliem u barka?
 Fejn huma s-saliha w l-egħruq li bnewha?
 Mietet il-qawwa? miet l-iben rebbieħi?
 Qatgħa sabiħa l-mantar li għattieha,
 illum libsa qadima mingħajr għaxqa,
 dliel xgħarha ħodor bir-rand u l-balluta
 kienu mar-rjieħ jilagħbu, l-lum parroka
 biss tiksi r-ras qargħejja. Din hi l-art,
 darba xbejba fuq ruħha? Għidli żagħżuġħ,
 demm malti safi, xhud ta' l-akbar għieda:
 intfiet ix-xrara li kebbset ħaddejkom,
 li kissret l-għodda ta' l-egħdewwa mqita,
 u fuq is-swar, fuq il-għoljiet, fl-irħula,
 fil-qalba ta' l-ibliet felħana f'hemmhom,
 kitbet grajja bid-demm? intfiet ix-xrara,
 kollox tgħajjeb fina: ħlewriet u mgħiba.
 Kemm kien ikun aħjar, Malta ħanina,
 waħdi jien għixt fiż-żmien imbiegħed t'ilu,
 ħieles mid-dinja u mill-għajn għarriexa;
 fuq xtajta kont nitliegħeb, jien u l-baħar,
 la naf id-dieqa l-anqas x'tati 'l Arti;
 tasal il-mewġa: fin-namra mal-plajja
 tgħid x'għandha f'qalbha, l-imħabbiet u l-hena;

jidhku s-Sireni, s-sema jidhak magħhom
u donnu jiddi fil-ħars kbir t'għajnejhom,
leħenhom jirgħa mal-fewgiet bikrija.

Ninsa? kif ninsiek nista, ja art twelidi;
minn fommok jien erdajt in-nifs tal-ħajja,
w ommi semmieli, fis-sahriet tal-lejla
meta tfajjel nixxaħxaħ kont ġo n-nieqa,
l-għanja li saret *jien*, l-għanja maltija;
u rrid il-lum kieku ngħanniha, sbejħa
kif dehret lili f'dawk il-jiem ta' seher,
lill-maltin ħuti... tfur miun ruħi w terga
għal ħdejja tingħi... dik il-għanja mbierka
sabet il-qlub maħżuna bl-għajb u l-ħsara,
u b'riħ in-niket kemm jitmelles fejnha
reggħet għal miegħi. X'jiswa li x-xemx tidli
fil-bgħod il-bgħod jekk dwarna d-dlam isaltan
u s-šhab għaddej ġo s-sema ta' ħajjitna?

Dun Mikiel Xerri, xemx tassew maltija,
int tagħmel sehem kbir mill-għanja tiegħi,
għax għandu leħnek il-benniet għaslija
li l-qlub ituq bħall-faraġ f'ruħ marida
—leħnek jimraħ il-fuq mill-oqbra mdejqa,
iħegġeg ħina d-dawl, u jorbot qlubna.
Int mgħallem, int sultan w int malti safi,
fuq wiċċek, lewn il-warda, rajt il-ħmura
ta' mħabba šhiħa tikbes, u fuq fommok
tfewweġ ħanina l-fewġa ta' kliem għoli:
int għaraft 'l Alla, għajn ta' sliem u barka,
ħniena li tmexxi b'id tas-sewwa d-dinja;
għal Malta bkejt, għax xejn aktar ma jnikket
ħsiebek ileħħ bħal dawl ix-xemx bit-tama,
mill-ħsieb qalil, ħiemed imma ta' ħsara,
ta' min fittex il-ġlied bejn aħwa m'aħwa.
Hiltek sabiħa ħeset gżira šhiħa,
kelmtek mixgħula, mħegġa bl-oħla dija
le, le ma tintefiex, sakemm ġo fija
tigri l-mewġa ta' demm u r-ruħ ma tati
l-aħħar tislama tagħha, f'din għanjieti
int issaltan għal dejjem: kelmtek sbejħa
li ma taħmilx la għažż, la semm la frugħa,

tidwi fil-qlub, tqajjem 'il Malta rieqda,
 lejn Alla, l-ogħna risq, mill-ġdid tarfagħna.
 Jien nistħajjilni, wiehed, fuq il-ġholja
 taż-żmenijiet, ngħarrex bi ħsiebi l-baħar :
 lill-hinn huġġieġa ta' nirien u dija,
 l'hawn ilma mejjet mingħajr ġmiel u ħajja.
 U jien niftakar meta kiebi u ħiemed
 ma' l-għabex jgħib il-jum ġo l-għarb hamrani
 fil-ħila ta' l-imġhoddi, nara fiha
 kotra qalbiena daqs ta' Sparta w Ruma.
 Min qatt ma ra fis-skiet qabri ta' moħħu
 dawl-il-warrani, jew fl-iljieli mdallma
 saħar fuq il-qotba għajjiena, minnhom rawwem
 karattru ġieħi bħal ta' niesna l-qodma
 hu jaf il-morr u l-fruġa ta' ġo daru, .
 'ma x'hemm fil-bgħod taż-żmien, il-ġmiel u l-fejda,
 hu qatt ma jilmaħ, għax id-Dlam fi ħsiebu
 jgħix bħal sultan sakemm, f'għajnejh midbiela
 jilmaħ ħabiba l-Mewt taħfnu f'dirgħajha.
 Tinsiex l-imġhoddi, Malta,... lill-hinn tilmaħ
 miktub fis-sema r-rebħ li wettaq driegħek;
 rażżan qalbek, u t-triq ofroq tas-sewwa,
 fuq ħsiebek ħalli tidli x-xemx tal-ħajja.

GUZI CHERCUTI.